

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä esityispalveluista

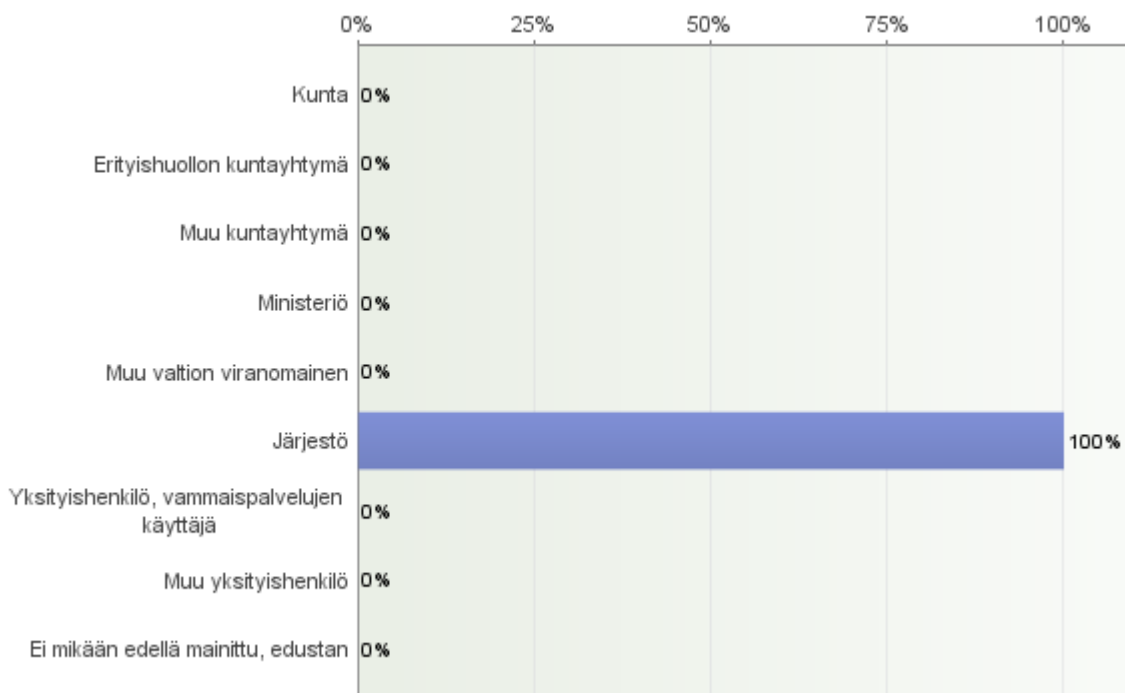
1. 1. Vastaajan taustatiedot

Vastaajien määrä: 1

Etunimi	Sukunimi	Sähköposti	Organisaatio, jota vastaus edustaa	Mahdollinen tarkennus
Marja	Tuomi	marja.tuomi@omaishoitaja t.fi	Omaishoitajat ja läheiset -liitto ry	

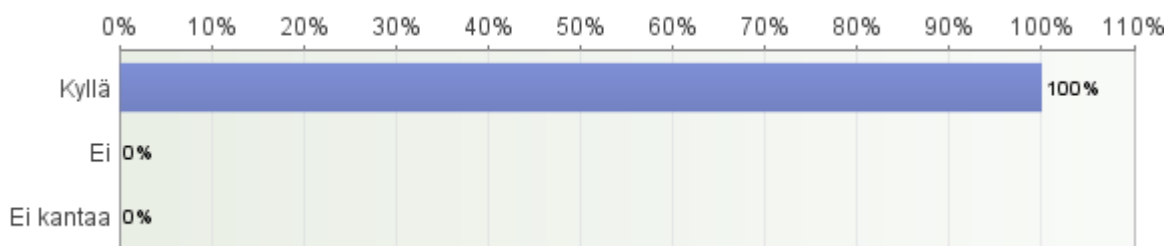
2. 2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 3. 1 §:ssä säädetään lain läpileikkaavista periaatteista. Kattaako säännös vammaispalveluille asetetut tavoitteet?

Vastaajien määrä: 1

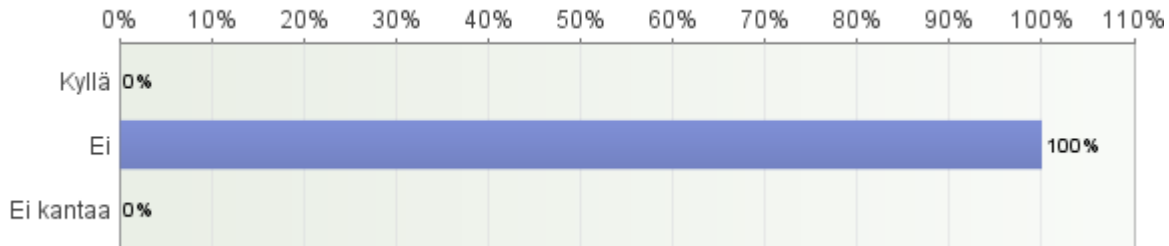
4. 4. Muita huomioita 1 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Omaishoitajat ja läheiset -liitto pitää lain läpileikkaavia periaatteita hyvinä.
Liito esittää kohdan 3 muotoilun muuttamista seuraavasti:
3) edistää ja turvata vammaisen henkilön itsenäistä suoriutumista ja itsemääräämisoikeuden toteutumista

5. 5. Onko 2 §:n perusteella selvää, missä tilanteissa sovelletaan erityislakia?

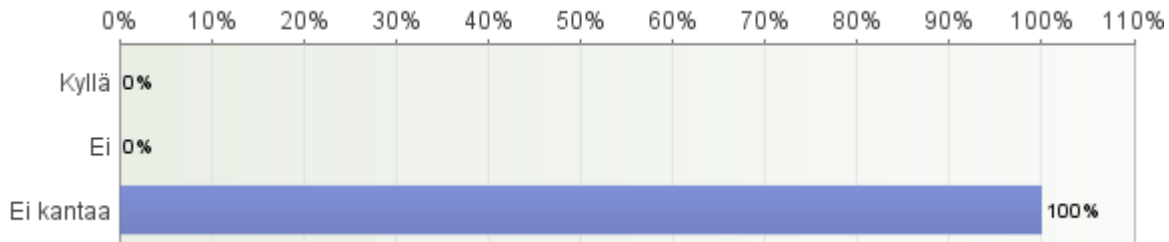
Vastaajien määrä: 1

6. 6. 2 §:n 3 momentissa säädetään soveltamisalan rajauksesta.

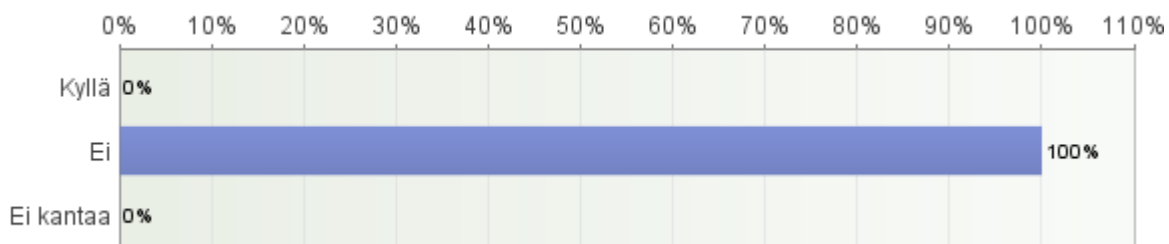
Onko rajaus selkeä?

Vastaajien määrä: 1

7. Onko rajaus tarpeellinen?

Vastaajien määrä: 1

8. 7. Muita huomioita 2 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Omaishoitajat ja läheiset -liitto esittää sanan välttämättä poistamista sekä 2§ että pykälistä 8, 9, 12, 14 ja 18 ja sosiaalihuoltolain pykälistä 39§, 45§ ja 46§. Sanaa tulnaisiin tulkitsemaan eri tavoin, joka johtaisi turhiin kiistoihin ja vaarantaisi käytännössä vammaisten henkilöiden palveluiden ja tuen saannin, joka on ristiriidassa lain tarkoituksen kanssa. Liitto esittää välttämätön-sanon korvaamista tekstin kohdasta riippuen esim. tarpeenmukainen tai asiakkaan edun mukainen –ilmaisulla.

Lain 2§ 1 mom. esitetään muotoon: Maakunnan on järjestettävä tässä laissa tarkoitettuja palveluja, jos henkilö tarvitsee pitkäaikaisen vamman tai sairauden aiheuttaman toimintarajoitteen johdosta ja toistuvasti apua tai tukea tavanomaisessa elämässä eikä hän saa muun lain nojalla etunsa mukaisia riittäviä ja sopivia palveluja.

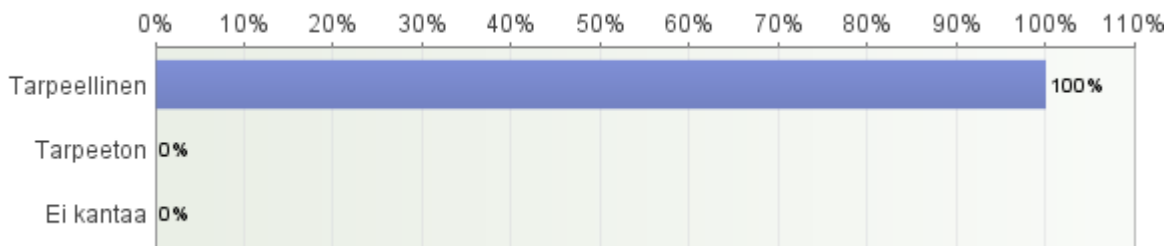
Omaishoitajat ja läheiset -liitto näkee vaarana, että sosiaalihuoltolain ensisijaisuuden korostaminen ja määrärahasidonaisuus johtavat siihen, että kaikki lain piiriin kuuluvat eivät saa tarvitsemaansa tukea. Huolimatta yksityiskohtaisissa perusteluissa olevista muotoiluista, liitto pitää tärkeänä, että perusteluissa tuodaan vielä vahvemmin esiin asiakkaan parhaan edun turvaaminen ja lain piiriin kuuluvien oikeus maksuttomiin palveluihin.

Liitto pitää hyvänä lain lähtökohtaa tuen ja palvelujen tarpeen arvioimista asiakkaan yksilöllisestä tilanteesta ja toimintakyvyn näkökulmasta. Soveltamisalan rajausta koskien yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan: ”Soveltamisrajoituksen lähtökohtana olisi, että ikääntyneillä vammaisilla henkilöillä sekä ikääntyneinä vammautuneilla henkilöillä olisi oikeus ehdotetun lain mukaisiin palveluihin samoin perustein kuin muillakin vammaisilla henkilöillä.” Liitto pitää tätä muotoilua selkeänä, mutta korostaa, että kaikilla vammaisilla henkilöillä - ikään katsomatta - tulee olla oikeus lain mukaisiin maksuttomiin palveluihin. Rajoituksen puuttuminen ei saa johtaa siihen, että iäkkäitä vammaisia henkilöitä siirretään maksuttomista palveluista maksullisiin, taloudellisista syistä.

9. 8. Arvioikaa momenttien tarpeellisuutta lain soveltamisen kannalta.

Palvelutarpeen arviointi sekä palvelujen suunnittelu, toteuttaminen ja toteutumisen seuranta on tehtävä yhteistyössä vammaisen henkilön ja sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000, jäljempänä asiakaslaki) 9 ja 10 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa vammaisen henkilön ja hänen laillisen edustajansa taikka omaisen tai muun läheisen kanssa.

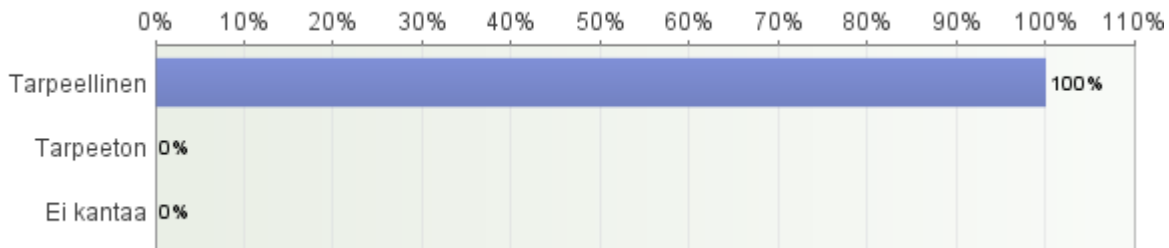
Vastaajien määrä: 1

10. Asiakkaan oikeudesta saada selvitys toimenpidevaihtoehdoista säädetään asiakaslain 5 §:ssä sekä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallistumisesta asiakaslain 8, 9 ja 10 §:ssä.

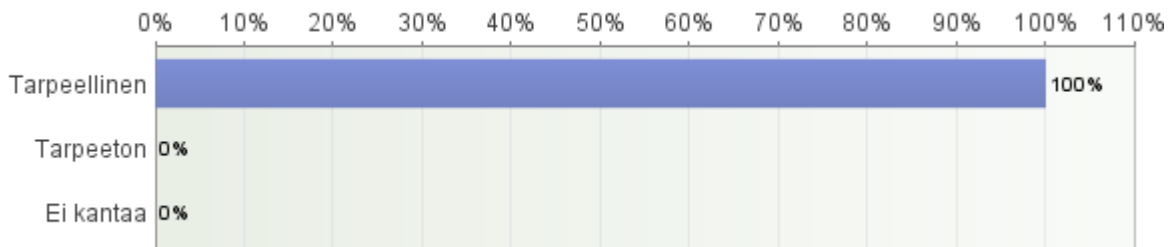
Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

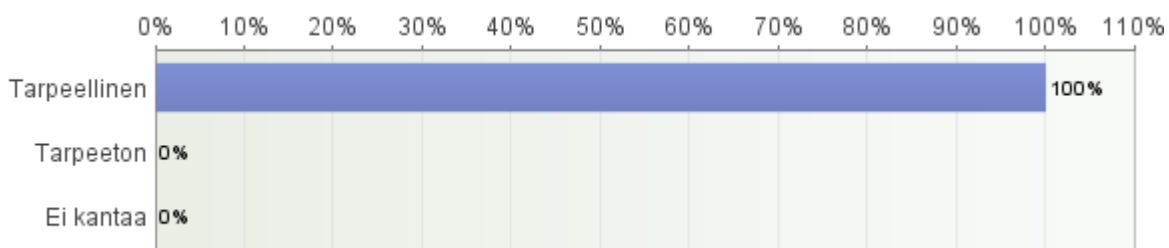
11. Vammaisen henkilön osallistumista on tuettava hänen toimintakykynsä, ikänsä ja elämäntilanteensa edellyttämällä tavalla. Vammaisen henkilön on voitava käyttää hänelle soveltuvaa viestintä- ja kommunikointikeinoja ja häntä on tarvittaessa tuettava tiedon saannissa, oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa sekä oman tahdon toteuttamisessa.

Vastaajien määrä: 1

12. Lapsen ja nuoren mielipiteen selvittämisestä säädetään sosiaalihuoltolain 32 §:ssä. Lapselle ja nuorelle on järjestettävä riittävä apu ja tuki tiedonsaantiin, kommunikaatioon ja vuorovaikutukseen.

Vastaajien määrä: 1

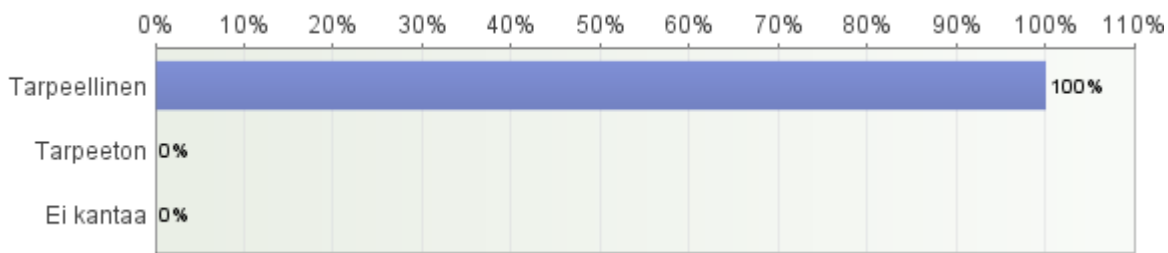
13. 9. Muita huomioita 4 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Liitto esittää 4§ 2 momenttiin vahvempaa ilmaisuta asiakkaan mahdollisuudesta saada tietoa toimenpidevaihtoehdoista. Muotoiluksi esitetään ”Viranomaisella on velvollisuus kertoa asiakkaalle eri toimenpidevaihtoehdoista. Asiakkaan oikeudesta saada...41§:ssä.”

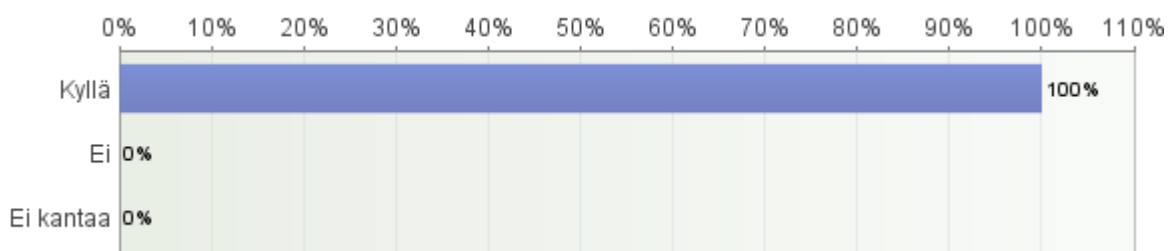
14. Asiakkaan oikeudesta saada selvitys toimenpidevaihtoehdoista säädetään asiakaslain 5 §:ssä sekä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallistumisesta asiakaslain 8, 9 ja 10 §:ssä. Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

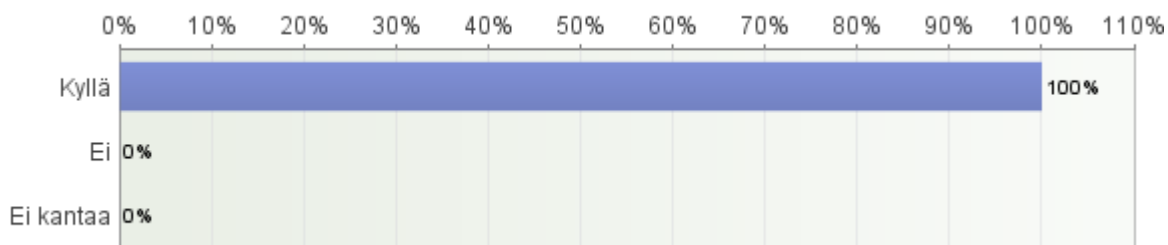
15. Vammaisen henkilön palvelutarpeen arvioinnista säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36 ja 37 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

16. Asiakassuunnitelman tekemisestä ja omatyöntekijästä säädetään sosiaalihuoltolain 39 ja 42 §:ssä.

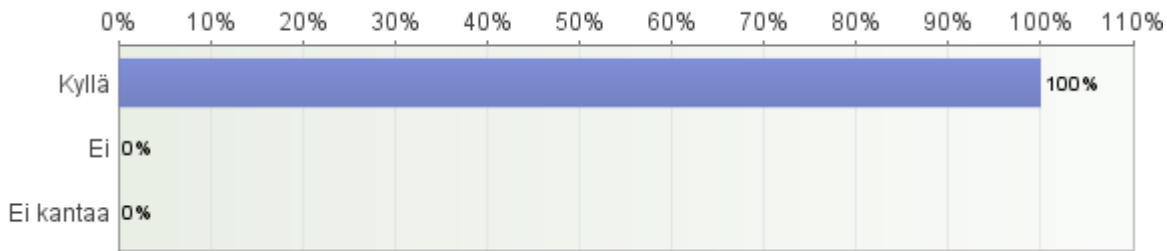
Vastaajien määrä: 1

17. Palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman yhteydessä tehtävässä monialaisessa yhteistyössä ja palvelujen yhteensovittamisessa noudatetaan, mitä sosiaalihuoltolain 41 §:ssä

säädetään.

Vastaajien määrä: 1

18. 11. Muita huomioita 5 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassuunnitelman painoarvo lisääntyy maakunta- ja sote-uudistuksen myötä. Omaishoitajat ja läheiset -liitto näkee entistä tärkeämmäksi sen, että asiakkaita kohtaavat ammattilaiset tuntevat alan lainsäädännön ja että heillä on riittävä asiantuntemus vammaisten toimintakyvyn arvioimiseen. Virkamiesvastuulla olevan ammattilaisen tulee aina tehdä asiakassuunnitelma.

Lain yksityiskohtaisista perusteluissa (s. 15-16) todetaan: Poikkeustapauksessa voitaisiin tehdä päätös yksittäisestä palvelusta jo palvelutarpeen arvioinnin perusteella etenkin, jos vammaisen henkilö palveluprosessin ollessa muilta osin vielä kesken hakee jotakin palvelua, jonka osalta päätöksen tekeminen on mahdollista ja asiakkaan edun mukaista. Liiton kanta on, että poikkeustapaus -käytäntö hidastaa asian etenemistä, eikä ole asiakkaan edun mukainen. Liitto esittää perusteluiden ko. kohtaan seuraavan muutoksen: Viranomaisen velvollisuus on tehdä päätös yksittäisestä palvelusta jo palvelutarpeen arvioinnin perusteella etenkin, jos vammaisen henkilö palveluprosessin ollessa muilta osin vielä kesken hakee jotakin palvelua, jonka osalta päätöksen tekeminen on mahdollista ja asiakkaan edun mukaista.

Liitto esittää myös muutosta sosiaalihuoltolain 39§ Asiakassuunnitelma. Omaisten ja läheisten tukemisen suunnitelma on tarpeen nostaa omaksi kohdakseen kyseiseen pykälään. Liitto esittää pykälän viimeisessä momentissa säädetyt ”Jos asiakkaan tukena toimii omaisia tai muita läheisiä henkilöitä, laaditaan heidän tukemiseensa liittyvä suunnitelma erikseen” siirtämistä §39 kohdaksi 9) ja muotoon ”suunnitelma asiakkaan tukena toimivien omaisten ja läheisten henkilöiden tukemiseksi.”

19. 12. Arvioikaa seuraavia päätöksentekoon ja palvelujen toteuttamiseen liittyviä väittämiä.

Vastaajien määrä: 1

	Kyllä	Ei	Ei kantaa	Yhteensä	Keskiarvo
Päätöksentekoon liittyvä sääntely on riittävä.	0%	100%	0%	1	2
Päätösten toimeenpanon sääntely on riittävä.	0%	100%	0%	1	2
Palvelujen laadun määrittämisen ja arvioinnin sääntely on riittävä.	0%	100%	0%	1	2
Lasten ja nuorten huomioon ottamisen sääntely on riittävä.	0%	100%	0%	1	2
Yhteensä	0%	100%	0%	4	2

20. 13. Muita huomioita 6 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksessä asiakassuunnitelman juridinen painoarvo kasvaa nykyiseen verrattuna ja palvelujen toteuttaminen perustuu asiakassuunnitelmaan. Omaishoitajat ja läheiset -liitto vaatii, että erityispalveluista tulee antaa muutoksenhakukelpoinen hallintopäätös.

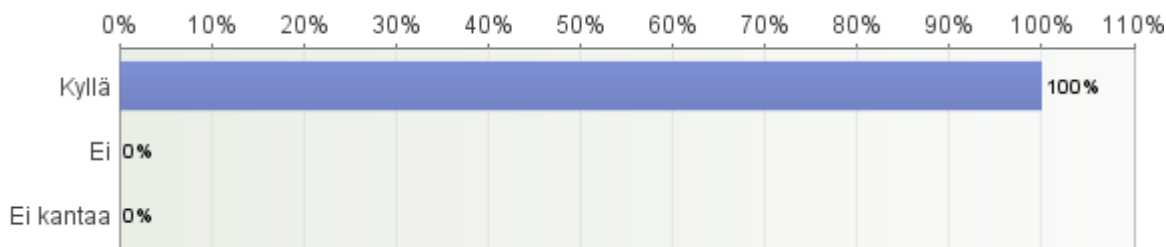
Asiakkaan edun mukaisten palvelujen turvaamiseksi liitto esittää, että sosiaalihuoltolain 36§ säädetään vahvemmin asiakkaan ja asiantuntijoiden näkemysten huomioimisesta. Liitto esittää 36§ 5 mom. muuttamista muotoon: "Arviointia tehtäessä on kunnioitettava asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja otettava huomioon hänen toiveensa, mielipiteensä ja yksilölliset tarpeensa sekä huomioitava asiantuntijoiden lausunnot."

Liitto pitää hyvänä sosiaalihuoltolain 45§ esitettyä lisäystä Jos asiakaspalvelusuunnitelmaan kirjatusta sosiaalipalvelujen kokonaisuudesta poiketaan, se on perusteltava päätöksessä.

Kyseiset muutokset tulee huomioida/korjata vastaaviksi uudessa vammaispalvelulainsäädännössä.

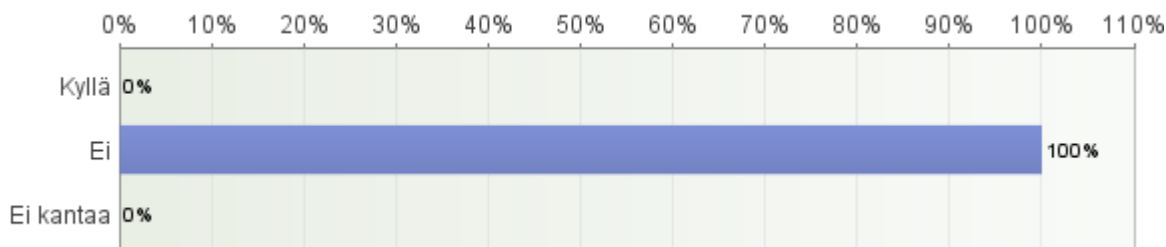
21. 14. Täydentääkö säännös asianmukaisesti ehdotetussa laissa säädettyjä muita erityispalveluja?

Vastaajien määrä: 1

22. 15. Onko selvää, milloin sovelletaan ehdotetun lain mukaista valmennusta ja tukea koskevaa säännöstä ja milloin sosiaalihuoltolain (1301/2014) tai muun lain säännöksiä? (Esim. sosiaalihuoltolain 17 §:n mukaista sosiaalista kuntoutusta koskevaa säännöstä)?

Vastaajien määrä: 1

23. 16. Muita huomioita 8 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

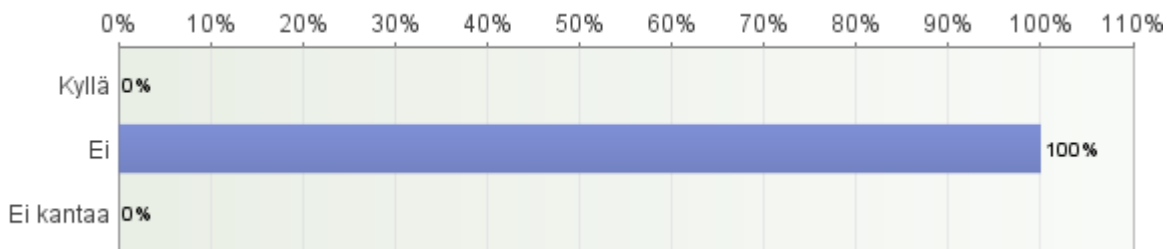
- Omaishoitajat ja läheiset -liitto pitää hyvänä vammaisen henkilön perheen ja muiden läheisten huomioon ottamista ja valmennuksen saamisen mahdollisuutta.

Liitto esittää kuitenkin seuraavia muutoksia 8§ muotoiluun:

- 1 mom.: Poistetaan välttämättä sana. Vammaisella henkilöllä on oikeus saada tarvitsemaansa valmennusta ja tukea:...
- 3 mom.: Valmennusta ja tukea tulee järjestää vammaisen henkilön perheelle...
- 4 mom. Vammaisen henkilön perheellä tai muilla läheisillä henkilöillä on oikeus saada valmennusta ja tukea merkittävässä elämänmuutostilanteissa vammaisen henkilön tukemiseksi.”

24. 17. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

25. 18. Huomioita 9 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Omaishoitajat ja läheiset -liitto esittää välttämättä-sanan poistamista 9§ 1 momentista. Mikäli vammaisen henkilön toistuva tuen tarve on todettu, hänen tulee aina saada tarvitsemansa tuki.

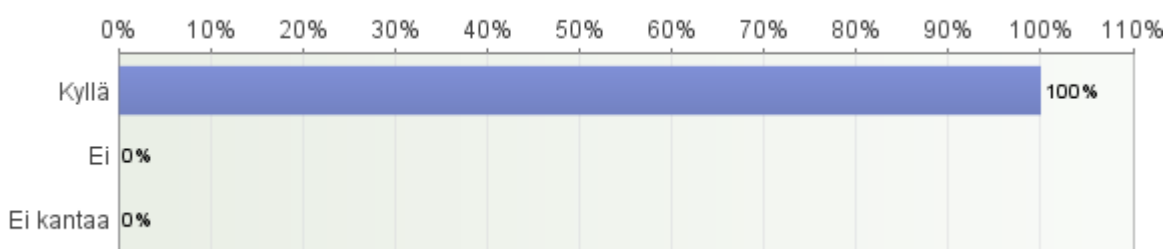
Liitto esittää pykälän toisen momentin toisen lauseen "Henkilökohtaisen avun järjestäminen edellyttää, että vammaisella henkilöllä on voimavaroja määritellä avun sisältö ja toteutustapa" poistamista kokonaan tekstistä. Liitto toteaa, että on kohtuutonta vaatia vammaiselta henkilöltä kykyä itse määritellä parhaan mahdollisen avun sisältö, määrä ja toteutustapa.

Pykälän 3 momentissa määritellään henkilökohtaisen avun vähimmäismäärä kuukaudessa. Vammaisen henkilön itsemääräämisoikeuden, osallisuuden ja yhdenvertaisuuden vahvistamiseksi ja koska henkilökohtaisen avun tarve saattaa vaihdella kuukausittain, Omaishoitajat ja läheiset -liitto esittää jouston lisäämistä henkilökohtaisen avun käyttöön. Liitto esittää vammaiselle henkilölle oikeutta päättää henkilökohtaisen avun käytöstä joustavasti kalenterikuukausirajat ylittäen kolmen kuukauden jaksoissa. Henkilökohtaista apua voisi näin käyttää yhteensä vähintään 90 tuntia kolmessa kuukaudessa. Liitto korostaa, että 9 § 3 mom. 30 tuntia henkilökohtaista apua on tuen vähimmäismäärä kuukaudessa.

Liitto pitää myös ehdottoman tärkeänä, että lailla turvataan henkilökohtaisen avun saaminen silloin kun asiakas näkee sen tarpeellisesti mukaan lukien viikonloput ja juhlapyhät.

26. 19. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

27. 20. Huomioita 10 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

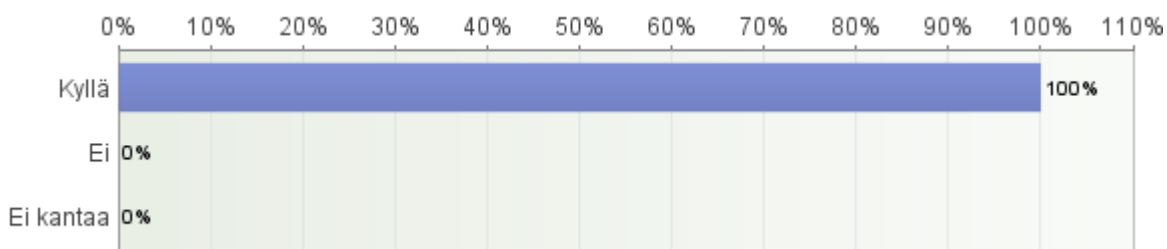
- Liitto esittää 10§ 2. Momentin muuttamista muotoon: "Henkilökohtaisen avun toteuttamistapoja sekä muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tulee yhdistellä niin, että palvelujen kokonaisuus vastaa vammaisen henkilön avun tarpeeseen."

Omaisien toimiminen henkilökohtaisena avustajana tulee olla helpommin toteutettavissa. Pykälän 2. momentin viimeisessä lauseessa säädetään, että vammaisen henkilön omaisen tai muu läheinen henkilö voi toimia henkilökohtaisen avustajan vain "erityisestä syystä". Kyseinen muotoilu johtaa erilaisiin tulkintoihin siitä, onko erityistä syytä vai ei. Liitto esittää, että "erityinen syy" jätetään pois ko. momentista ja lause tulee muotoon: "Henkilökohtaisena avustajana voi toimia vammaisen henkilön omaisen tai muu läheinen henkilö, jos se on vammaisen henkilön edun mukaista."

Lisäksi liitto esittää pykälän 3. momenttiin lisäystä, jolla varaudutaan äkillisiin muutostilanteisiin henkilökohtaisessa avussa. Momentin muotoiluksi esitetään "Asiakassuunnitelmaan on kirjattava henkilökohtaisen avun sijaisjärjestelyjen toteuttamistavat avustajan poissaolotilanteissa ja ennakoimattomissa akuuteissa tilanteissa."

28. 21. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

29. 22. Huomioita 11 §:n sisältöön.

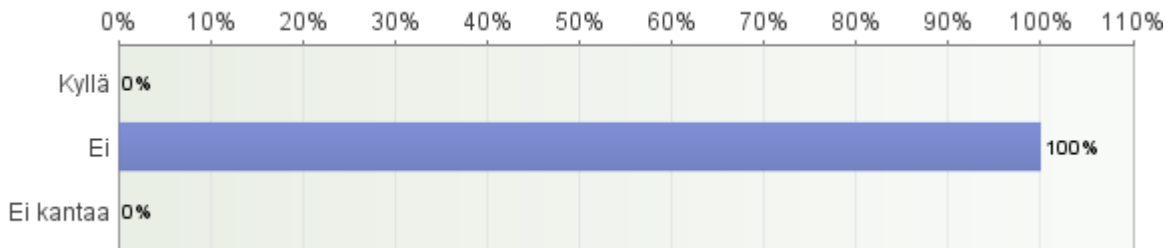
Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslainsäädännön myötä tulevat lisääntymään tilanteet, joissa henkilökohtainen apu järjestetään yksityisen sektorin yritysten kautta.

Liitto edellyttää pykälän 3. momentin ja tarpeen mukaan-ilmaisuuden poistamista. Momentin muotoiluksi esitetään "Maakunnan on neuvottava ja autettava vammaista henkilöä työnantajan oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamisessa."

30. 23. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

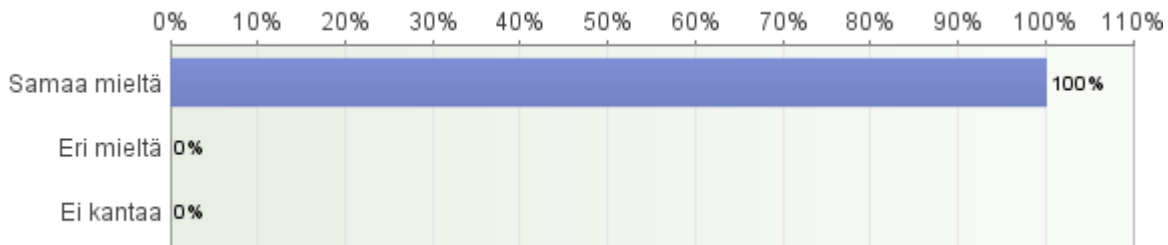
31. 24. Huomioita 12 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Asumisesta sinänsä on tarpeen säätää lailla, mutta tuollaisenaan laki ei ole tarkoituksenmukainen. Asumisen tuen kokonaisuutta tulee selventää suhteessa sosiaalihuoltolakiin. Esitetynlaisena laki tulisi siirtämään vammaisia henkilöitä vammaispalvelulain palveluasumisen piiristä sosiaalihuoltolain mukaiseen maksulliseen palveluasumiseen ja siten heikentämään heidän taloudellista tilannettaan. Vammaispalvelulain perusteella järjestettävän asumisen tulee aina olla asiakkaalle maksuttomia. Omaishoitajat ja läheiset -liitto vaatii, että vammaisten henkilöiden välttämättömät palvelut, kuten asuminen ja siihen liittyvät palvelut, rajataan hankintalain soveltamisen ulkopuolelle. Näin vähennetään mahdollisuutta hinnalla kilpailuun laadun sijaan. Tämä tulee huomioida myös muissa laeissa.

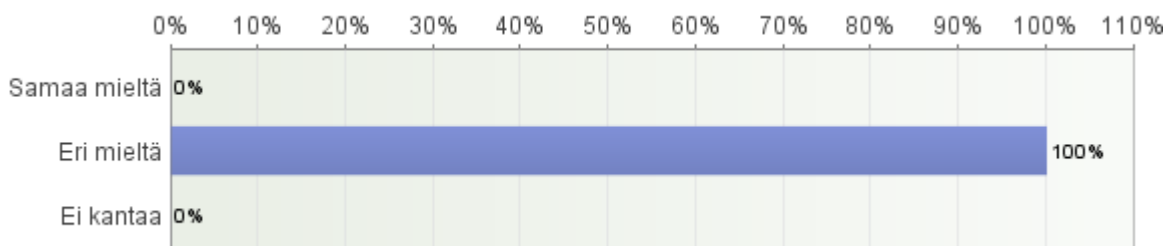
32. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä ehdotetun lain mukaisena palveluna.

Vastaajien määrä: 1

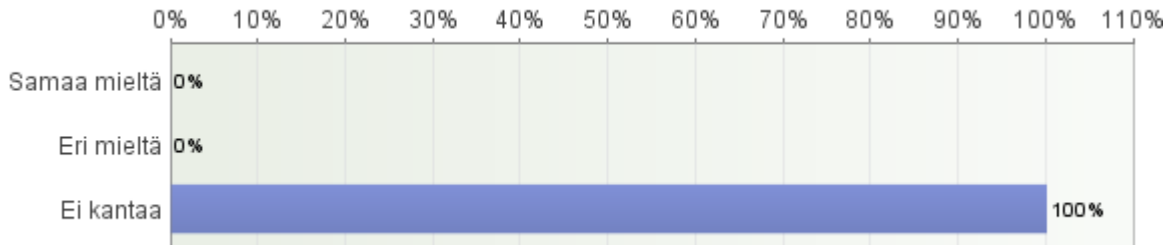
33. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä lastensuojelulain mukaisena avohuollon sijoituksena ilman huostaanottoa.

Vastaajien määrä: 1

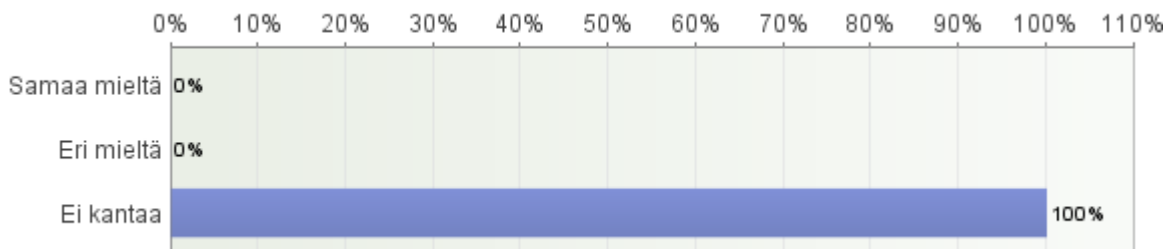
34. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä sekä ehdotetussa laissa että lastensuojelulaissa siten, että ehdotettu laki on ensisijainen.

Vastaajien määrä: 1

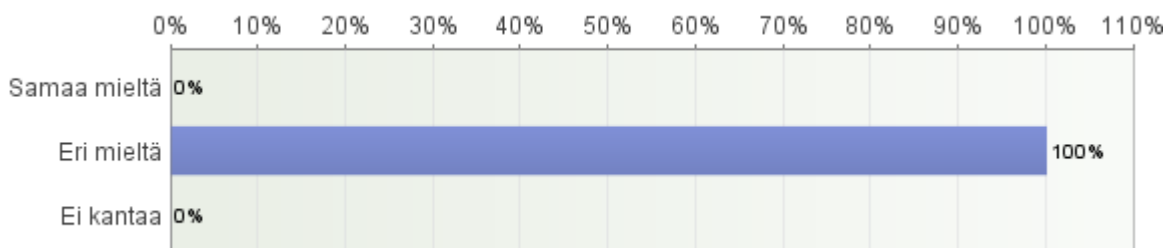
35. Vammaisten lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle olisi tehtävä ilman huostaanottoa avohuollon sijoituksena myös pidemmäksi aikaa.

Vastaajien määrä: 1

36. Vammaisten lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle olisi aina tehtävä lastensuojelulain periaatteiden ja säännösten mukaisesti.

Vastaajien määrä: 1

37. 26. Mitä muuta haluaisitte tuoda esiin liittyen tilanteisiin, joissa lapsi asuu erossa vanhemmistaan tai huoltajistaan?

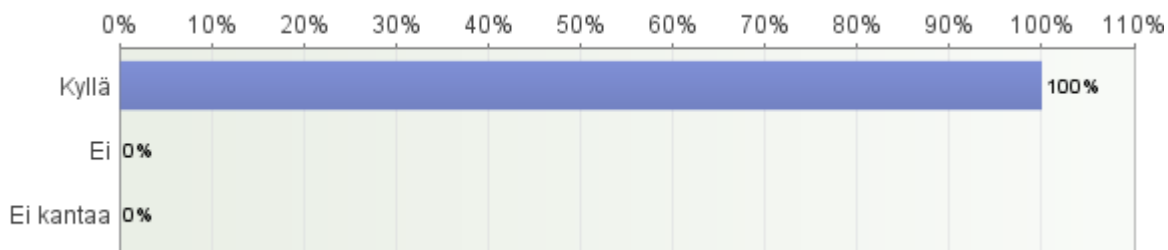
Vastaajien määrä: 1

- Omaishoitajat ja läheiset -liiton kanta on, että asumisen järjestämisessä tavoitteena tulee olla, että lapsi voisi elää perheensä kanssa.

Liitto haluaa nostaa esiin myös nuoren vammaisen palvelujen tarpeen. Nuoren vammaisen lähtiessä opiskelemaan peruskoulun jälkeen, tulee huomioida kaikki ne hänen tarvitsemansa asumis- ja muut tukipalvelut, jotka tukevat hänen asumistaan kodin ulkopuolella.

38. 27. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

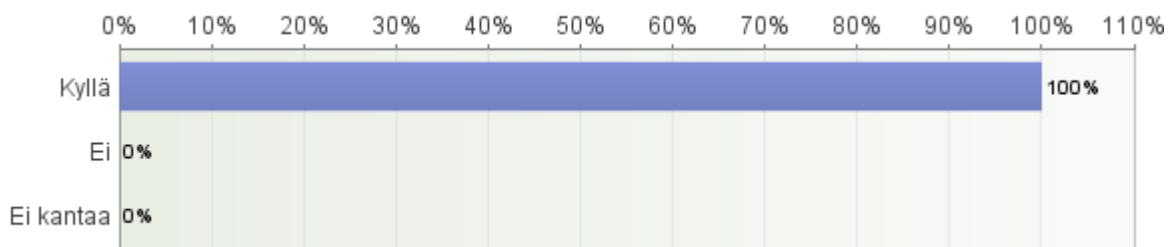
39. 28. Huomioita 14 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Liitto esittää välttämättä-sanan poistamista pykälän ensimmäisestä momentista.
"Vammaisella henkilöllä on oikeus saada korvaus 12 §:ssä tarkoitetun vakituisen asunnon muutostöistä, itsenäisen suoriutumisen kotona mahdollistavista välineistä sekä muista teknisistä ratkaisuista aiheutuvista kohtuullisista kustannuksista, jos hän toimintarajoitteensa vuoksi tarvitsee tätä tukea päivittäisissä toimissa, liikkumisessa tai muussa itsenäisessä suoriutumisessa."

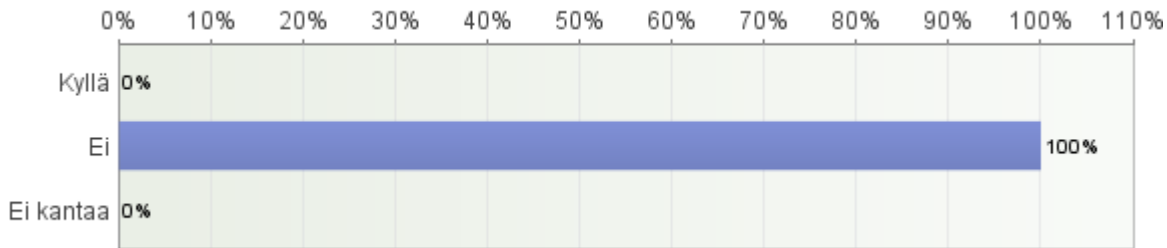
40. 29. Onko lyhytaikainen huolenpito tarpeellinen palvelu?

Vastaajien määrä: 1

41. 30. Onko selvää, milloin sovelletaan ehdotetun lain mukaista lyhytaikaista huolenpitoa koskevaa säännöstä ja milloin sosiaalihuoltolain (1301/2014) säännöksiä (esim. SHL:n 19 §:n mukaista kotipalvelua koskevaa säännöstä) tai omaishoidon tuesta annettua lakia?

Vastaajien määrä: 1

42. 31. Huomioita 15 §:n sisältöön.

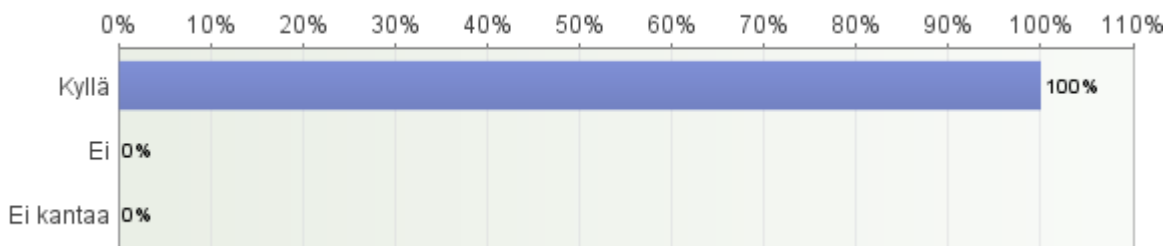
Vastaajien määrä: 1

- Liitto pitää omaishoitoperheen kannalta hyvänä parannuksena pykälän ensimmäisessä momentissa todettua vammaisen henkilön oikeutta saada lyhytaikaista huolenpitoa välttämättömän huolenpidon ja osallisuuden turvaamiseksi sekä huolenpidosta vastaavien henkilöiden hyvinvoinnin tukemiseksi. Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan aivan oikein huolenpitovastuussa olevan läheisen riittävän levon ja virkistyksen merkitys vammaisen henkilön hyvinvoinnille. Sosiaalihuoltolain §27b todetaan huomattavasti vähemmän velvoittavasti, että kunta voi järjestää vapaata ilman omaishoitosopimusta omaistaan tai läheistään hoitavalle henkilölle.

Lain perusteluissa tulee kuvata selkeämmin lain soveltamisesta omaishoitotilanteissa sekä esimerkiksi omaishoidon tuen ja lyhytaikaisen huolenpidon yhteensovittamisen vaikutuksista. Liitto korostaa, että palvelun järjestäjä tulee velvoittaa kertomaan asiakkaalle myös kirjallisesti yhteensovittamisen mahdollisuudesta ja vaikutuksista.

43. 32. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

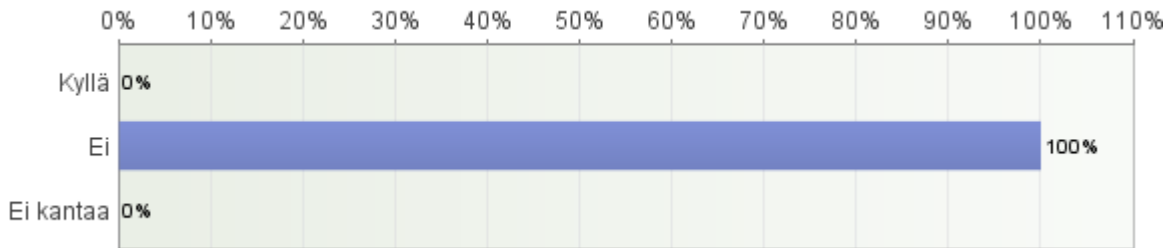
44. 33. Huomioita 16 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiesityksen 1. momentissa rajataan pääosin vanhuseläkkeellä olevat henkilöt päiväaikaisen toiminnan ulkopuolelle. Liiton kanta on, että päiväaikaista toimintaa tarvitaan myös heille. Tällainen päivätoiminta tulee järjestää muiden lakien perusteella. Liitto pitää hyvänä, että esityksen mukaan (16§ 2. mom.) vammaisten henkilöiden päiväaikainen toiminta sisältää myös palveluun kuuluvat matkat. Tämä parantaa mahdollisuutta osallistua järjestettävään toimintaan.

45. 34. Turvaako säännös vammaisen henkilön liikkumisen?

Vastaajien määrä: 1

46. 35. Muita huomioita 17 §:n sisältöön.

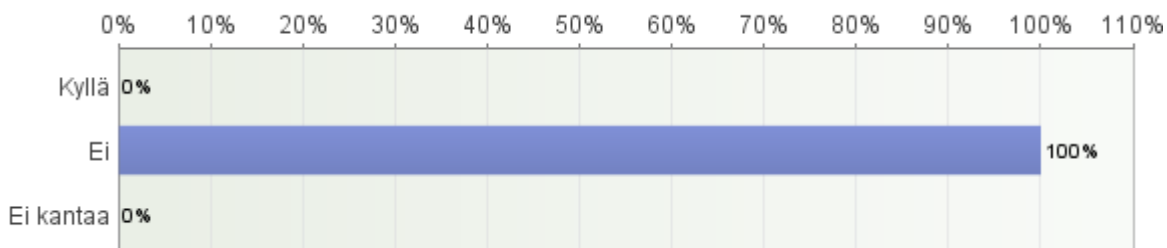
Vastaajien määrä: 1

- Omaishoitajat ja läheiset -liitto toteaa, että esitetty lain säädös on epäselvä suhteessa sosiaalihuoltolain säädökseen liikkumisen tuesta ja edellyttää näiden suhteen selkiyttämistä. Perusteluissa tulee perustella selkeämmin millä perusteella lain valinta tehdään.

Liiton kanta on, että säännöksellä tulee turvata vammaisen henkilön yhdenvertainen liikkuminen sekä oikeus yksilöllisiin kuljetuspalveluihin. Esitetyllä tavalla muotoiltuna vaarana on varsinkin maaseudulla, jossa julkiset liikenneyhteydet ovat heikentyneet, että vammaiselta evätään nykyiset vammaispalvelulain mukaiset matkat. Ei ole yhdenvertaista eikä yksityisyyden suojan mukaista, että vammaiset henkilöt joutuvat enenevässä määrin käyttämään esim. yhdistelmätakseja. Tämä saattaa estää esimerkiksi apuvälineiden mukaan ottamisen yhdistelmäkuljetuksen tilan puutteen vuoksi. Lisäksi kyytien yhdistely voi kuluttaa turhaan avustaja- ja tulkkitunteja.

47. 36. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

48. 37. Huomioita 18 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Omaishoitajat ja läheiset -liitto toteaa, että tässäkin yhteydessä on syytä tarkentaa ehdotetun vammaislain ja sosiaalihuoltolain välistä kuljetuspalvelun laajuutta. Sosiaalihuoltolain perusteluissa ei ole mainintaa liikkumisalueesta, kun taas tässä esityksessä puhutaan kuljetuspalvelujen järjestämisestä lähtökohtaisesti vammaisen henkilön toiminnallisella alueella sekä asuinkunnan ja lähikunnan alueilla.

Liitto esittää 18§ toisen momentin viimeisen lauseeseen muuttamista siten, että matkojen yhdisteleminen ei ole ehdotonta vaan mahdollista. "Kuljetuspalveluun oikeutettujen henkilöiden matkoja voidaan yhdistellä toteutettavaksi samalla kulkuneuvolla, ellei matkojen yhdistely aiheuta matkustusajan kohtuutonta pitenemistä tai muuta kohtuutonta haittaa palveluun oikeutetulle."

Pykälän 3. ja 4. momenteissa säädetään mahdollisuudesta saada tukea oman auton hankintaan ja sen vaikutuksesta järjestettyihin kuljetuksiin. Liitto pitää hyvänä mahdollisuutta saada taloudellista tukea auton hankintaan, mutta pitää riittämättömänä sen lisäksi esitettyä oikeutta vähintään kuuteen yhdensuuntaiseen matkaan kuukaudessa muihin tarkoituksiin ja esittää vähintään 18 asiointi- ja vapaa-ajan matkan säilyttämistä myös tällaisessa tapauksessa.

Lain yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että vammaisella henkilöllä ei olisi subjektiivista oikeutta maakunnan myöntämään autoon tai taloudelliseen tukeen vaan niiden myöntäminen olisi maakunnan harkinnassa, ja ne olisivat vaihtoehtoisia muille kuljetuspalveluille. Omaishoitajat ja läheiset -liiton kanta on, että auton hankintaan myönnettävän taloudellisen tuen ei pitäisi olla vaihtoehto muille kuljetuspalveluille, vaan täydentää sitä ja siten tukea vammaisen henkilön mahdollisuutta normaaliin elämään. Vaarana on, että perheet eivät uskalla anoa auton hankintatukea, vaikka se helpottaisi perheen elämää pelätessään menettävänsä muut kuljetuspalvelut.

Liitto esittää myös, että matkoja (18 /kk) voisi jaksottaa yli kuukausirajojen pidettäväksi kolmen kuukauden aikana. Matkojen tarve saattaa vaihdella kuukausittain ja tarkoituksenmukaista olisi, että vammaisen henkilö voi itse päättää hänelle myönnettyjen matkojen käytöstä.

Liikkumisen tukemisessa tulee olla vahvempi itsemääräämisoikeudellinen, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden leima. Lain muutosten tulee olla linjassa myös YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista ja sopimuksen valinnaisen pöytäkirjan 20 artiklan kanssa, jota se ei nyt ole.

49. 38. Huomioita 19 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Pykälän toisessa momentissa todetaan, että Vakiomalliseen välineeseen tai muihin teknisiin ratkaisuihin sekä autoon tai muuhun kulkuvälineeseen tehdyt toimintarajoitteen edellyttämät välttämättömät muutostyöt korvataan kokonaan määrärahojen puitteissa. Omaishoitajat ja läheiset -liiton huolena on, että muutostöiden sitominen määrärahoihin tulee johtamaan siihen, että muutostöitä korvataan vain poikkeustapauksissa. Liitto esittää määrärahasidonnaisuuden poistamista. Lähtökohtana tulee olla asiakkaan palvelun tarve.

50. 39. Huomioita 3 luvun säännöksiin.

Vastaajien määrä: 1

- Omaishoitajat ja läheiset -liitto pitää tärkeänä, että vammaiselle henkilölle subjektiivisista oikeuksista on mahdollisuus hakea muutosta korkeammalta hallinto-oikeudelta.

Liitto pitää ensisijaisen tärkeänä, että palvelujen toteuttamistavasta päätettäessä kuullaan vammaista henkilöä ja hänen tilanteensa tuntevia asiantuntijoita. Liitto esittää lakiesityksen yksityiskohtaisten perusteluiden 21§ 2. momentin viimeisen lauseen muuttamista muotoon "Vaikka maakunnalla lähtökohtaisesti on oikeus päättää palvelujen toteuttamistavasta, on vammaisen henkilön keskeisiä perusoikeuksia turvaavien palvelujen kohdalla otettava erityisesti huomioon henkilön oma käsitys sekä henkilön tilanteen tuntevien asiantuntijoiden lausunnot siitä, mikä palvelun toteuttamistapa parhaiten edistää lain tarkoituksen toteutumista vammaisen henkilön yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja itsemääräämisoikeuden toteuttamiseksi."

51. 40. Huomioita 4 luvun säännöksiin.

Ei vastauksia.

52. 41. Mitä muuta haluaisitte tuoda esiin lakiesitykseen liittyen?

Vastaajien määrä: 1

- Omaishoitajat ja läheiset -liitto korostaa, että lain piiriin kuuluvien vammaisten henkilöiden tulee saada laissa säädetyt palvelut maksuttomina ja esittää, että määrärahasidonnaisuus poistetaan (7§, 19§). Taloudellisen tuen, palvelujen ja muutostöiden sitominen maakunnan määrärahoihin vie pohjan pois säädöksiltä.

Kokonaisuutena liitto pitää lakiuudistusta hyvänä. Lopullisessa laissa ja sen perusteluissa sekä uudistuksen toimeenpanossa tulee kuitenkin

1. selkiyttää yleis- ja erityislain suhdetta,
2. varmistaa, että vammaislain lähtökohtana on aina asiakkaan edun mukainen kokonaisuus, yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen ja varmistaminen,
3. varmistaa, että vammaisen henkilö saa hänelle kuuluvat palvelut ja tuen maksuttomina, ja että

4. maakunnilla on riittävät resurssit lain toteuttamiseksi vammaisen henkilön kannalta parhaalla tavalla.